СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 265. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 13-го листопаду 1940. No. 265. Jersey City, N. J., Wednesday, November 13, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СТЕЙТОВИЙ СЕНАТОР УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

САВТ БЕНТ (Індіяна). — В часі минулих загальних виборів вийшов до стейтового сенату в Індіяні ще один американець українського походження, адвокат Джан Ґонас. Родичі Джана Ґонаса є українсько-лемківського походження і є членами Українського Народного Союзу. Вони живуть в Олифанті, Па. П. Джан Ґонас був вже передтим, в 1936 р., вибраний до стейтової леґіслятури як асемблемен. Опісля був окружним прокуратором. В останніх виборах він дістав більшість з 10,000 голосів над своїм противником і став стейтовим сенатором.

ТАВРУЄ АМЕРИКАНСЬКИХ „ІКРОЇДІВ".

ВЕСТМИНСТЕР (Мериленд). — Професор Торнінґ, декан соціольоґічних наук в каледжу св. Марії, виголосив до студентів промову і в ній сказав, що зле поступають ті американські політичні кола, які навязують приятельські зносини з Советами і хочуть перетягнути Совети на демократичний бік. Нема більшої помилки як та, що Совети можуть принести якусь користь демократіям. З цього може тільки вийти велика шкода, бож кожному відомо, що Совети це найбільш деспотична країна. Як можна притягати її до спілки в тій війні, яка ніби ведеться в імя демократії? — питав проф. Торнінґ. Він дослівно сказав: „Я таврую нове зближення з Советською Росією і зо Сталіном. Це книпи зо справедливости й обида памяти тих, яких у варварський спосіб помордувало ҐПУ". Проф. Торнінґ цю промову виголосив з нагоди чисельних відвидин советського балю в Вашинґтоні, влаштованого советським амбасадором Уманським. Як подали ґазети, цього року далеко більше дипльоматів і дам відвідало цей баль, ніж минулого року.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР ПОТОЦКІ УСТУПАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Польський амбасадор ґраф Потоцкі зрезиґнував зо свойого дипльоматичного посту. Він не подав причин, як теж не заповів, що буде далі робити. На його місце польський уряд, що тепер перебуває у Лондоні вишле іншого амбасадора, якого американський уряд признає на рівні з попереднім.

КОНВЕНЦІЯ К.П.О.

ВАШИНҐТОН. — Наступного тижня відбудеться в Атлантик Сиґі, Н. Дж., річна конвенція Конґресу Промислових Орґанізацій, головою якого є Джан Луїс. Вже тепер Джан Луїс поназначував ріжні комісії. Замітне те, що більшість у тих комісіях творять його найближчі прихильники з вуглекопної юнії, а також ліві елементи, які не дуже його критикували за його промову в користь Вилкого, а навіть його обороняли. З цього дехто заключає, що ці комісії не допустять до того, щоб Джан Луїс уступив з головства, а колиб навіть уступив, то його поновно виберуть. Одначе дивним є те, що Луїс сам ніби схиляється до того, щоб вибрати на його місце Филипа Морея, до якого прихильно відносяться „праві" елементи в К.П.О.

КЕНЕДІ ВІДРІКАЄТЬСЯ ІНТЕРВЮ.

НЮ ЙОРК. — Амбасадор Джозеф Кенеді, який приїхав з Лондону до дому на вакації, тепер прилюдно оголосив, що його розмова з журналістом Луїсом Лайенсом з „Бостон Ґлоб", яку опублікував згаданий журналіст, є викривлена і не відповідає дійсности. Згаданий журналіст написав, що Кенеді сказав йому, що Анґлія вже майже побита, що в Анґлії суспільний устрій котиться скорим темпом до націонал-соціялізму, подібного до того, що є в Німеччині й що взагалі, прийшов на світі кінець демократіям в тім і американській. Кенеді казав, що він цього не казав; а коли й ґоворив, то не в тім дусі. Взагалі, казав Кенеді, Лайенс опублікував те інтервю, про яке зобовязався нічого не писати.

ЖИДИ ЩИРО ПРАЦЮЮТЬ ДЛЯ ПАЛЕСТИНИ.

СТ. ЛУЇС. — На жидівській національній конференції делеґати ухвалили зібрати наступного року суму шести міліонів долярів на поміч Палестині й на створення там жидівської національної держави. Ці гроші в головній мірі підуть на викуп землі від місцевих арабів яка то земля, як говорили делеґати, є невідривною власністю жидівського народу.

САБОТАЖІ В КОРАБЕЛЬНИХ ДОКАХ.

СІЕТЛ. — В місцевих корабельних доках відкрито в останніх часах пять випадків саботажів. Тими саботажами занялась місцева поліція, а також аґенти федерального бюра інвестиґацій.

БУРЯ ПО АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — По цілій Америкі шаліла буря в останніх двох днях. З виїмком східньої полоси в центрально-північній частині запанували великі морози, получені з вітрами і снігом. Згинуло 28 осіб, а шкоди є на міліони. Дуже потерпіло Шікаґо.

ПОВИБОРЧА ПРОМОВА ВЕНДЕЛА ВИЛКОГО

Вендел Вилкі, побитий републиканський президентський кандидат, виголосив минулого понеділка вечором заповіджену промову, в якій сказав своїм політичним прихильникам, які віддали на нього голоси, що далі робити. Вилкі сказав, що тепер маємо вибраного президента і біля нього ціла нація мусить зеднатись в цілі корисної будучої роботи. Під оглядом закордонної політики і зброєння не повинно бути серед американського загалу жадних роздвоєнь.

Проте в нинішних часах уряд мусить мати льояльну, але виразну опозицію, щоб під напором певних суспільних течій не зближався до точки, в якій грозить диктатура, говорив Вилкі. Цю опозицію мусять створити всі ті, що піддержували його в минулих виборах. Але та опозиція, найвиразніше підкреслив Вилкі, не сміє мати на увазі нічиїх персональних цілей, зокрема не сміє мати жадних партійних цілей. Це не має бути опозиція, яка з засади противиться всему, що робить теперішня адміністрація, тому, мовляв, бо та адміністрація належить до іншої партії. Такої опозиції треба вистеріґатись. Всі републиканці і ті демократи, що голосували за Вилкім, казав побитий републиканський кандидат, повинні вповні співпрацювати з урядом і бажати йому найкращих успіхів, в таких питаннях, які є дійсно корисні для нації. Зате вони повинні ставити розважний, але рішучий опір адміністрації, коли вона буде присвоювати для себе чимраз більше прав, коли буде обмежувати суспільні свободи та буде запроваджувати „реґіментований" устрій.

Вилкі довше зупинився над фінансовою справою Америки та казав, що ось в ділянці народних фінансів ціла нація мусить пильно слідкувати за тим, що робить уряд, бо Америці цілком поважно грозить інфляція, а з нею руїна середніх і нижчих кляс, які увесь свій маєток зложили в банкові ощадности та в асикураційні поліси. З інфляцією пропадуть також всі ті суспільні обезпечення, що їх здобуло в останніх роках робітництво. Вилкі подавав заради, як проти інфляції боротись.

ҐРАТУЛЯЦІЇ ВИЛКОМУ

Промова Вендела Вилкого викликала широкий відґомін по Америці. Не лиш републиканці, але й демократи, а серед них діючий нюйорський ґубернатор Полеті, та декілька демократичних сенаторів, назвали цю промову „патріотичною".

ІТАЛІЙЦІ У ЗАГАЛЬНІМ ВІДСТУПІ В ГРЕЦІЇ, ДОНОСЯТЬ З АТЕН

Італійські воєнні комунікати поминають майже цілковитою мовчанкою воєнні події в Греції. Зате грецькі комунікати подають, що вправді в Альбанії пробують італійські війська перейти в наступ, але зате на всіх інших фронтах, себто на боєвій лінії, що довга на яких 100 миль, італійська армія находиться в стані повного розкладу і всюди відступає. Американські кореспонденти стверджують, що в італійських рядах паніка, яку збільшують бомбардування британських летунів. Далі кажуть, що командант італійських сил, ґенерал Солду, зарядив заґальний відступ, щоб перевести цілковиту реорґанізацію боєвих сил.

ДЕНЬ 11. ЛИСТОПАДУ В ЛОНДОНІ

Точно в годині 11., себто в тій самій, коли 11. листопаду 1918 року заключено примиря між аліянтами і центральними державами, розпочали німецькі летуни денне бомбардування британської столиці. Та, як виходить з британського комунікату, дорого це оплатили.

ІТАЛІЙСЬКІ НИЩИЛЬНИКИ В АНҐЛІЇ

Британський воєнний комунікат стверджує, що в налеті на Анґлію, що відбувся 11. листопаду, взяв участь „бувший союзник Великої Британії". Відноситься це до Італії. Комунікат подає, що італійські бомбовози намагались перелетіти усте Тамізи та дістатись до Лондону. В повітрі прийшло до завзятої боротьби, наслідком якої зістрілено 13 італійських нищильників. Більшість італійських летунів, як каже комунікат, згинула, а решта попала в британський полон.

ШУКАЛИ ЗА МОЛОТОВОМ, БОМБАРДУЮЧИ ДАНЦІҐ

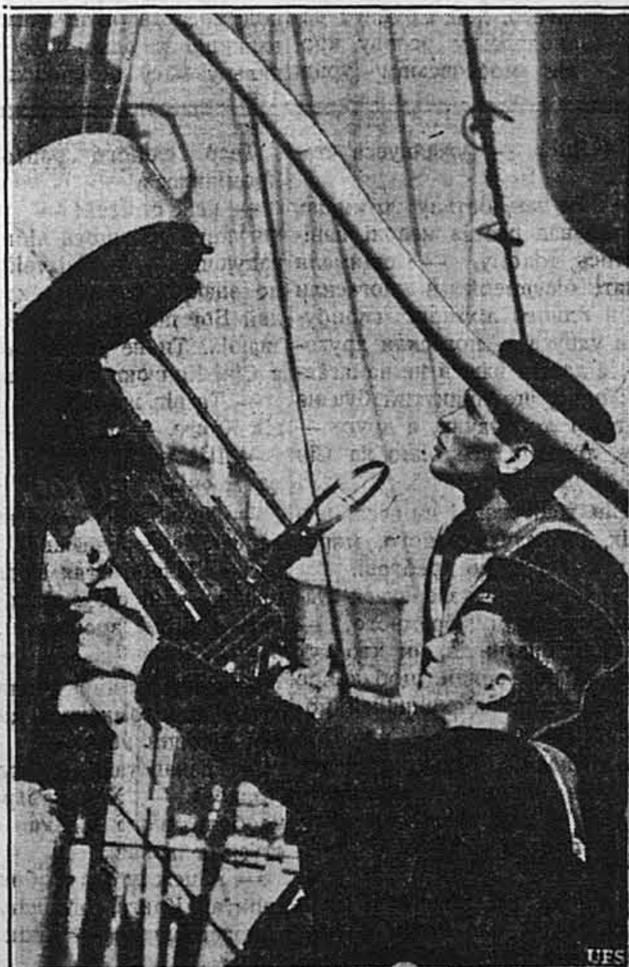
Британські летуни перелетіли яких 2,000 миль, щоб могти бомбардувати Данціґ, зокрема залізничу стацію, бо надіялось, що туди переїжджатиме советська делеґація, на чолі з советським премієром Вячеславом Молотовом, що тс їде на наради до Берліна.

НІМЦІ ПРО ДАЛЬШІ ЗАТОПЛЕННЯ

Німецька преса подає, що затоплено 5 кораблів, а три ушкоджено. Всі вони були частиною конвою, заатакованого німецькими летунами.

ХОЧУТЬ ПОПРАВИТИ ВІДНОСИНИ

ТОКИО. — Японія мабуть таки хоче поліпшити своє відношення до Злучених Держав, коли висилає до Вашинґтону на пост амбасадора дуже визначну особу, адмірала Номуру, що кінчив воєнну морську школу в Анаполіс і є одним з тих, що їх вважають симпатиками Злучених Держав.

КОЛИСЬ НАЛЕЖАЛИ ДО АМЕРИКАНЦІВ. — Анґлійські гарматчики на одному з 50 воєнних кораблів, що їх Америка віддала Анґлії, оглядають американську гармату для боротьби проти літаків.

АНҐЛІЯ ДЕЩО ОХОЛОЛА В СВОЇХ НАДІЯХ НА СОВЄТИ

ЛОНДОН. — Приїзд советського премієра й комісара заграничних справ В. Молотова до Берліна на наради в справі затіснення економічного й політичного звязку Советів з державами „осі", було холодною водою, вилятою на голови тих британських політиків, що до останньої хвилі вперто вмовляли Британію, що вона перетягне Совети на свою сторону. Між тими політиками є й анґлійські міністри, тому вже говорять, що наступлять нові зміни в міністерстві. Уже тепер усі загально переконані, що Анґлії годі сподіватись добра з советсько-німецьких переговорів, що відбудуться в Берліні, а навпаки, треба надіятись нових клопотів. Так виглядає, кажуть в Лондоні, що Совети можуть бути тепер ріжно настроєні, але певне, що їх симпатії не є пробритійські. Усе те може мати згодом далекосяглі політичні наслідки.

ЗАПОВІДАЮТЬ ТРИДНЕВНУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

БЕРЛІН. — В часі, коли советський премієр доїзджає до Берліна, не проголошеного ніякого офіційного звідомленя про нові советсько-німецькі переговори, а тільки зазначено, що вони „дуже важні". Зате преса пише, що підчас тих переговорів будуть вимінені погляди щодо цілого ряду ріжних політичних і економічних справ. Молотов остане мабуть у Берліні три дні, а ріжні знавці певно радитимуть довше. Нема згадки про те, чи в нарадах возьмуть участь представники Японії й Італії. Але американський кореспондент догадується, що не є виключена там розмова на тему військового союзу Японії з державами „осі". Преса ще пише, що світ переходить основні переміни, та що твориться могучий „европейсько-азійський бльок", який заповідає „новий порядок" для Азії й Европи. І це буде предметом розмов.

Америка мусить погодитись з дійсністю.

Таке заповідає „Франкфуртер Цайтунґ". А має на думці „новий порядок", себто той, що тепер творять держави „осі" разом з Советами і Японією.

АВТОМАТИЧНО ОБХОДИТЬ ТЕЖ Й ІТАЛІЮ.

РИМ. — Італійська преса, заповідаючи, що наради в Берліні будуть великим розчаруванням для Анґлії, підкресляє, що те, що буде ухвалене в німецькій столиці, буде автоматично обовязуючим і для Італії.

ЗЕМЛЕТРУС В УКРАЇНІ.

МОСКВА. — Советська „Правда" подає, що землетрус, що навістив Румунію, дався в знаки теж й Україні. Дещо потерпіли такі українські міста як Київ, Харків, Полтава й Одеса. Потерпіли теж і Чернівці на Буковині. А також і Басарабія мала шкоду.

ПОТРЯСЕННЯ ПОВТОРИЛИСЬ.

БУКАРЕШТ. — Нещастя, якого дізнала Румунія від землетрусу, збільшилось через нові потрясення.

ПОЛЬЩА Й ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА В ЗГОДІ.

ЛОНДОН. — Визнані Анґлією уряди Польщі й Чехословаччини видали заяви, якими стверджують, що вони вже усунули „раз назавжди" всі непорозуміння, які існували між тими державами у минулому, зліквідували справу Тешина й їй подібні, та прийшли до порозуміння щодо союзу, який існуватиме між тими двома державами в будуччині. Ось той союз має бути „демократичним новим порядком" в Европі, що має вказувати той шлях, яким має піти „нова Европа". Союз має мати політичний і економічний характер. Заяву проголошено в День Примиря, який вважається днем відродження польської держави. Кажуть, що Велика Британія попирає цей союз і тим дає до зрозуміння, що вона хоче в подібний спосіб розвязувати й інші справи в Европі. Союз має означати знесення цлових ґраниць, спільну монетарну систему, виміну товарів і залізничу єдність. Та обидві держави матимуть надалі своїх окремих президентів, окремі парляменти й окрему армію, але буде одна спільна військова команда й одна спільна заґранична політика.

ДЕ ҐОЛЬ МАЄ УСПІХ.

ЛОНДОН. — Преса подає, що воєнні сили ґен. де Ґоля заняли Лібревіль, столицю Ґабон, що є французькою кольонією над рівником в Африці. Французький уряд в Віші є цілком відтятий від комунікації з ґубернатором в Лібревіль.

ФРАНЦУЗЬКЕ „ПРИМИРЯ".

ВІШІ. — Як маршал Петен входив до катедри на Богослуження в память погибших з нагоди „Свята Примиря", то нарід, що ждав на нього біля церкви, повитав його співом французького революційного гимну, себто „Марсилезою". Це свято нагадує французам міліон і пів погибших у минулій світовій війні, а також і 90,000 французьких вояків, що погибли в останній війні.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ Є ШІСТЬ ТИЖНІВ

Живемо в часі великих подій і великої боротьби, коли то важиться доля навіть найбільшої імперії. Усе те нас займає, за всім тим ми щоденно слідкуємо. І то ще й тому, що життя цього краю є тісно звязане з усім тим, що діється в світі. Та не зважаючи на те, день за днем виконуємо систематично ще й свою щоденну роботу. Ось ту, що на перший погляд маловажна і дрібна, але без якої одначе не можна обійтись, коли хочемо жити життям упорядкованим, передбачаючим. Те саме відноситься і до нашого громадського життя. А теж до життя таких організацій як наш Український Народний Союз.

Це правда що місяць за місяцем фінанси У. Н. Союзу ідуть вгору. І нові члени прибувають до Союзу. Та це є для У. Н. Союзу тільки „рутина", що вказує нашому громадянству, що так повинно постійно бути, щоб ми могли природно розвиватись. Але так є, що американсько-українське життя не може розвиватись цілком звичайним природним способом, бо має до поборення незвичайні перешкоди. Ось тому У. Н. Союз влаштовує час від часу спеціяльні кампанії для приєднування нових членів, щоб при допомозі тих кампаній надолужити те, чого не можна осягнути звичайною дорогою. Ось такою є теж і та передконвенційна кампанія У. Н. Союзу, що тепер ведеться, а на яку хочемо звернути окрему увагу.

Тому чотири роки ми писали на тому самому місці про подібну передконвенційну кампанію. Тоді, як пригадуємо собі, збільшився У. Н. Союз за останні два місяці кампанії на 700 членів. А що тепер маємо ще 6 тижнів до закінчення теперішньої передконвенційної кампанії, то думаємо, що ми не повинні вийти тим разом гірше від минулої передконвенційної кампанії. Навпаки є всі дані припускати, що тепер буде краще, та що У. Н. Союз стане перед новою конвенцією сильно скріплений, виказуючи поважний зріст у членів і фінансах.

Памятаймо, що теперішні критичні часи вимагають того, щоб наше громадянство було зорганізоване в такій солідній установі як У. Н. Союз. Маймо на увазі, що бути членом У. Н. Союзу, це значить бути обезпеченим матеріяльно, а також й ідейно. Це значить бути членом інституції, що гуртує людський матеріял, що є здисциплінований, ідейний, релігійний моральний і щиро відданий американській землі. Це значить бути членом народньої установи, яка завжди мала й далі має тепле й щире серце для Рідного Краю, для поневоленого українського народу в Европі. Ось тому і принагнути когось до цеї інституції, значить зробити справжнє добре діло як для тої особи, яку ми притягнули, так і для американської й української справи. Тому поможім теперішній кампанії. Поможім добрій справі й придбаймо У. Н. Союзові нових членів і членок. А зокрема віддаймо йому свої діти. За шість тижнів ще можна багато зробити. Тільки треба хотіти.

СОВЄТСЬКІ НАМАГАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

(Надіслане з Европи).

Советам приходиться ще раз вибирати, з ким іти. З німецького й італійського боку запевняють Совети, що „різниця „суспільних світоглядів" ані трохи не стоїть на перешкоді до спільности політичних, господарських та інших інтересів. Але ці переконування заспокоюють очевидно дуже мало кремлівських можновладців. Вони розуміють дуже добре, що „спільність інтересів" існує лише доти, доки і одна і друга держава є в стані належно свої інтереси боронити. Не менше того розуміють вони, що інтереси московського хижацтва боронить не червона армія, а війна поміж державами „осі" й Великобританією. Приявність німецького війська в Румунії і можність втягнення Туреччини до війни становить московський уряд перед примусом вибирати поміж старою приязню до Анкари і досить новою приязню до Берліна і Риму. А тому, що страх Москви перед Берліном ще значно більший ніж її лють, вгадати вибір Кремля не тяжко.

Завважимо, що совєтські залоги скріплено до найбільшої міри не лише вздовж цілого західного кордону, а і в Басарабії, і на північним заході, де відбулися недавно маневри в околицях Ленінграду. Московський уряд намагається теж разом з тим скріпити свій внутрішній фронт. Совєтська преса товче при кожній нагоді про небезпеки „буржуазного оточення" для Совєтського Союзу і закликає „працівне населення" піднести вирібництво і бути готовими до оборони „соціялістичної батьківщини". Але ці заклики є справжнім голосом в пустині. Статистичні викази самого московського уряду, зладжені очевидно з відомим совєтським „оптимізмом", доводять яскраво, що поза збільшенням на кілька відсотків вирібництва в деяких галузях тяжкого промислу все інше лишилось, як і раніше.

Московський уряд тримає змобілізованими від початку сучасної війни чисельно дуже поважні збройні сили, але він не спромігся перевести господарської мобілізації населення, на якій має триматися змобілізоване військо. Военная мобілізація, яка не опирається на відповідній мобілізації цивільного населення, варта дуже небагато, хоч і руйнує саму господарську основу країни. На московським уряді мститься невільницька господарка та визиск, спеціяльно чужонаціональних земель, доприваджений вже перед війною до крайнього ступня. Заклики совєтської преси і радія до патріотизму населення стоять в різкім противенстві до примусових засобів та кар, що загрожують не лише звичайним робітникам та колхозникам, а й директорам промислових підприємств, і головам колхозів, і навіть самим большевицьким місцевим достойникам. Ця мішанина переконувань і погроз в совєтській пресі викликає комічне вражіння. Погрози справді ніби спрямовано лише проти „зникаючої меншости всіх працівників, проти „лінюхів, нероб, гультаїв, летунів та інших порушників працівної карности"; ті на кожний такий „закон", повний нових нелюдських приписів і загроз в разі їх невиконання, „переважаюча більшість порядних працівників" відповідає справжньою повінню подяк уряду, „що увільняє совєтські підприємства від згаї галапасів", та урочистих приречень збільшити видайність праці і зменшити кошти вирібництва. По кожнім такім „законі" совєтська преса заявляє бундючно, що тепер нарешті сотворено „всі потрібні умовини для піднесення совєтського вирібництва"; для більшої переконливости подається навіть протягом кількох тижнів чи місяців статистичні викази, що мають унаглядновувати це „піднесення". Але по упливі відносно дуже короткого часу виступають знов невмирущі „нероби, лінюхи і порушники карности" і зявляються нові „закони", що мають їх „остаточно" знищити.

Повстає питання, чомуж в „буржуазних" державах нема на підприємствах „галапасів вирібництва", чому там не видається спеціяльних законів проти „зникаючої меншости" робітництва, які можуть лише ображати людську гідність переважаючої більшости; чому там можлива справжня мобілізація не лише армії, а й цілого населення, всіх моральних і матеріяльних сил і засобів нації. Лише тому, що в них державах живуть нації, які творять закони не для більшости і не для меншости, але для всіх однаково.

Намагання московського проводу перетворити московську вязницю в одноцільну національну масу остількиж старі як і сама держава. Ці намагання сучасного большевицького уряду в засаді нічим не ріжняться від намагань царського уряду. Як попередній так і сучасний уряд намагається цілковито одноманітністю господарської, суспільної та політичної структури всіх ріжнонаціональних частин держави стерти, знищити і замазати всі національні різниці та противенства поміж москвинами та поневоленими націями. Не асиміляція цих націй москвинами має служити інтернаціональному комунізмові і світовій революції, а навпаки, „комунізм" в межах СССР має повернути ціле населення СССР в одноцільну московську масу. „Світовій революції" московський уряд не вагаючись „зрадив", чи властиво просто виявив брехливість большевицької демагогії в Европі, що служила завжди лише інтересам московського імперіялізму, підпорядкувавшись цілком німецьким проводові. Плянів змосковщення СССР не лише не покинув, а переводить їх з найбільшою брутальністю.

Але тоді, як московському урядові пощастило з німецької ласки не лише здобути майже все, що втратив царський уряд наслідком поразки в світовій війні, а навіть і більше того, західньо-українські землі, то в межах самого СССР намагаються даремно кремлівські можновладці привернути відносини до поневолених націй, які панували в старій Росії. Московські досягнення поза межами СССР стоять таким чином в різкім противенстві до московських поразок на внутрішнім фронті. Коли московські можновладці сподівалися, що прилучення величезних нових просторів та двох десятків міліонів нових невільників до СССР буде вирішальним і в боротьбі поміж Московщиною та поневоленими націями СССР, то вони мусіли тепер, по першій річниці окупації Західньої України і Білоруси, тяжко розчаруватися. Останні здобутки московського хижацтва не лише не зламали опору поневолених націй, як це стверджує й невтральна европейська преса, а й не піднесли помітно духу самих московських імперіялістів, що органічних звязків з широкими масами московського народу як не мали, так і не мають. Ніякого зросту енергії і чинности не помітно ані на землях поневолених націй, ані в самій Московщині. В межах московської вязниці не лишається навіть те, що було, а помітно виразно рух назад, до „старих і добрих" часів. Осягнувши, хоч і з німецької ласки, старі межі російської імперії на заході і півдні, намагаються московські можновладці привернути й її внутрішній устрій. Твориться колхозне і промислове „дворянство", клясу „знатних людей", твориться її „інтелігенцію", замикаючи доступ дітям убогих колхозників та робітників до вищих кляс гімназій і до високих шкіл, поновлюється старі методи позбавити поневолені нації їх культурніших верств, вабляч їх „лакомством нещасним" до відступництва, зради, переходу до табору панівної нації... **Двадцять третю річницю жовтневої революції святкуватимуть московські можновладці поворотом на цілому фронті до Росії з перед світової війни.**

Це може видаватися неймовірним і безглуздим, але фактично так воно є. Сталін і компанія захожуються будувати стару Росію на нових, чи дуже старих основах кріпацтва і державного невільницького капіталізму, бо протягом двох десятків років нічого певнішого для московського імперіялізму сотворити не спромоглися. Ці намагання наскрізь безнадійні, передусім тому, що сучасні поневолені нації зовсім не ті вже, якими вони були перед світовою війною. Царський режим, особливо в ділянці господарській, був незвичайно ліберальним в порівнанні до сучасного, і привернення його викликалоб негайно національні революції, спрямовані до цілковитого відокремлення від Московщини. Відносно цього переконалися большевики вже в добі НЕП-у (нової економічної політики), тому ні до якого ліберального режиму вже не повернуть. При сучаснім же режимі абсолютного примусу і безмежного терору відбудова старої царської клясової структури держави немислима. При цілковитім браку якогось національного ідеалізму, а кожний суспільний ідеалізм є лише вислідом національного, організація московського громадянства булаб можлива лише на основі особистого егоїзму, себто приватної власности. Колиж московський уряд руйнує тепер, спеціяльно в Україні, навіть рештки тої приватної власности, яку самий сотворив, себто дрібні двірські господарства колхозників, а разом з тим захожується відновити клясову структуру царської Росії, то це доводить лише, що московські можновладці в панічнім страсі.

Завданням московської дипломатії є „ширити протиріччя поміж капіталістичними державами", а завданням української інформаційної служби є викривати пляни московського хижацтва в Европі і Азії та доказувати, що СССР не може пережити збройного конфлікту з якоюсь з великодержав.

К. Волинський.

БЕРУТЬ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ЗА ПРИКЛАД

У Канаді, як відомо, заведено примусовий військовий вишкіл для всіх фізично здорових мужчин між 21 і 45 роком життя. Цей вишкіл триває лиш 30 днів, а відкидаючи неділі і суботи пополудні, то й менше. З критикою такого короткого вишколу виступив торонтонський часопис „Главб енд Мейл", що пише про це таке:

Чим більше приглянутись канадійському плянови 30-дневного мілітарного вишколу молодих людей, яких може покличеться до оборони батьківщини, тим більше видається цей плян нерозумним. Його накреслено з поспіхом, по заломанню Франції, головно для заспокоєння тих елементів населення, що здають собі справу з того, що Велика Британія бореться сама.

Не тільки з огляду на імперію, але і для добра і забезпеки Канади, не треба звертати уваги на дрібничкові справи. Якщо ми не приготовані оборонити себе на нашій фронтовій оборонній лінії, якою є Британські Острови, то мусимо принаймеше бути приготовані боронити себе на другій оборонній лінії, якою є Канада. Якщо ми поважно застановимося над кризою, яка грозить цілій нашій будуччині, то мусимо завести такий мілітарний вишкіл, який заводить у себе, сусідуюча з нами від півдня могуча держава. У Канаді є около 2,400,000 мужчин між 18 і 44 роком, з яких більше як міліон є безженні. Пів міліона з них можна вишколити мілітарно без перешкоди в промислі. Одначе вони повинні одержати не менше як 6-місячний вишкіл.

Премієр Чеймберлин, пять місяців перед війною, заявив, що Злучене Королівство заведе конскрипцію для мужчин і що по 6 місяцях вишколу від них будуть домагатися, щоб вступили до територіяльного війська (домашньої гвардії) на протяг 3½ років, а як ні, то будуть зобовязані вступити до спеціяльної резерви регулярної армії. У Німеччині, Італії і Франції, навіть перед війною, всі молоді люди були зобовязані перейти дворічний мілітарний вишкіл. Злучені Держави не є в війні, а в половині жовтня ц. р. покликано сотки тисяч молодих мужчин на 12-місячний військовий вишкіл. У порівнанню з тим, що роблять великі потуги, виглядає, що Канада стоїть позаду. Ледви, чи знайдеться який визначний військовий авторитет у Канаді, який хотів би оспорювати, що модерний вояк може бути вишколений у скоршім часі, ніж на протязі 6 місяців. Генерал Джордж К. Маршал, шеф штабу армії Злучених Держав, домагався 15-місячного вишколу. Военний департамент у Вашингтоні є за 18-місячним курсом мілітарного вишколу. Він твердить, що модерні вояки не можуть бути вишколені в коротшім часі. Майор Джордж Філдінг Еліот, мілітарний письменник і коментатор, твердить, що на скору руку введений період мілітарного вишколу не має вартости у модернім веденню війни. Европейський досвід каже, що для модерного вишколу вояка треба від 8 місяців до одного року.

Ось тому, пише часопис, Канада поступає наперекір опінії знавців і досвідови держав, які ведуть війну на велику скалю. Вона держиться ще старої системи набору рекрута з добровольців, або годиться на 30-дневий період примусового вишколу для краєвої оборони. Ця система є невідповідна в теперішнім віці механізації і скорости. Це виглядає на бригаду, заосмотрену луками і стрілами, що мала би боротися з повзами і машиновими крісами.

Дальше доказує згадана стаття, що примусовий вишкіл цілком не противиться канадійській демократичній формі правління. У Британії є вже він введений від 18 місяців, є він у Франції, а впроваджують його навіть у Злучених Державах, хоч вони не в війні. Примусовий вишкіл для краєвої оборони є найбільше демократичним способом, на який можна рішитися, бо він кличе до оборони краю однаково багатого і бідного. Коли вибухла війна, то в Англії стали разом шляхтич і парубок. На підставі примусової служби всі є зобовязані до виконування тої самої служби для краю і мусять піддатись тій самій дисципліні. Ніщо не підносить так дуже духа льояльности і патріотизму як військова служба.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ II.

(78)

— Та ми, батьку, хотіли навпростець, щоб швидче, — засміявся вершник, — аж вийшло, що правду старі люди кажуть, — хто ходить навпростець, той вдома не ночує, а тиняється невідь по яких усюдах, так і ми оце. Отже, просимо уклінно, не оставте ласкою вашою, батьку отамане, пустіть переночувати... Воно правда, що козакові все одно, де простягти свої кістки — чи під стріхою в когось, чи й у чистому полі або в темному лісі, та... не вам кажучи... з харчу вибилися ще зранку, а голод не дівка — живота не власкавищ, до завтрьогож іще далеченько, поки трапиться якийсь, хоч ледачий, шинок або-що...

— А звідки знаете, що я отаман? — переняв мову байкому вершникові Гулий, а Крига слухав мовчки та все пригадував, де він чув колись цього балакуна, а поночі не міг як слід роздивитись, що воно за людина.

— Оце спитали, батьку! — відповів вершник, — та хтож на Січі, або й у неволі, та, мабуть, і по всій Україні забув про славного лицаря Дмитра Гулого?... А що це ваш, а не чийсь інший хутір, я відразу впізнав, як тільки мені товариші сказали про шанці, про частоклі та башту над брамою: перед пятьма роками був тут, як тікав на Січ.

— Товариші сказали... А сам ти не бачив, чи що?... Чи в тебе куряча сліпота, що надвечір не добачуєш?

— Де пак куряча! — засміявся вершник, — і в день нічого не бачу.

— Як?! — ужахнувся старий.

— Та так, батьку отамане, спробував раз із неволі навідатись додому, — спіймали кляті бісурмени й погасили мені одного ліхтаря; спробував удруге — погасили другого, а далі я вже й не намагався: одно, що прикутий був на каторзі до опачин, а друге — без ліхтарів усе одно на Січ не добіжиш...

Він жартував і сміявся, а в усіх, що слухали його, морозом подерло по хребтові.

— Семене, — звернувся старий отаман до брамного, — прийми братчиків, чи хто тут іще, та розпорядь, щоб добре їх уконтентували, а коней поставте до наших.

— Спасибі, батьку отамане, — зняв шапку і вклонився сліпий, а далі взявся за облука й спритно зіскочив із коня.

Те саме зробили й інші вершники. Всі зодягнені були в козацьку, але стару одежу. Крига підійшов до сліпого.

— Дозволь, пане-брате, запитати, — звернувся він до нього, — як на ймення тебе звати?... Десь ніби я знав тебе...

Твар сліпого раптом розпромінилася.

— Гей, стрівай! — радісно вигукнув він, щось ніби пригадуючи, — й мені твій голос по знаку. Стрівай, стрівай... дай Бог память... Знаю, вже знаю!.. Ти не Денис, котрого в Січі Кригою дражнили?...

— Та він же, він, — відповів Крига. — А ти...

— Що не пізнаєш?... А все кляті очі...

— Проноза!! — аж по лобі ляпнув себе розважний осавула. — Далебі, Стах Проноза!... Братіку мій! щож вони, прокляті невіри, зробили з тобою!...

Крига й сліпий обнялися й тричі почоломкалися, як звичай, січовий велить.

— Пізнав таки, — зрадів Проноза. — Хоч і твар тепер на болотяного дідька скидається, а пізнав...

— А цеж хто з тобою? — запитав Крига, оглядаючи в темряві інших. — Теж братчики?

— Ні, голубе, це... були гречкосії, потім невольники, а тепер... А тепер вони, мабуть, і самі не знають, хто вони такі, Іване, — звернувся сліпий до одного з визволенців, передаючи поводдя, — візьми, голубе, й мого коня...

— А що це в тебе за спиною? — раптом звернувся до сліпого Гулий. — Я думав, що мушкет стирчить за плечима, а воно...

— А воно, — переняв старому мову Проноза, — казна-що: кобза та й годі... Не стріляти вже мені, батьку, ворогів - бісурменів з мушкета, стріляти серця християнські влучними словами - переказами та думами-піснями голосними...

— То ти, братчику, й на кобзі такий меткий, як на шаблі?...

— Є трохи того дива, батьку.

— А коли є, то тягни його, пане осавуло, разом із кобзою до моєї келії!... А ти, Семене, подбай тут про гостей... Та добре погости, щоб не нарікали, як видуть, на нас із тобою.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЩО ТАКЕ ДЕМОКРАТІЯ

Пише Гарі Генсон, літературний критик нюйорського щоденника Ворлд-Телеґрем:

„Слово „демократія", нині всякому на устах. І кожний уживає його в такому іншому значінні, що це мене просто мішає. Дивитися в словар ніщо не поможе, бо там подано лише правовірне пояснення слова, що, мовляв, демократія значить правління народу через вибраних представників. Як я слухав політичних бесід (цеї осени), то я чув, що наша демократія в небезпеці, — навіть, що вона за тиждень може зовсім завалитися. З одного боку кажуть, що лише свобода підприємства може врятувати демократію; з другого, що її можна врятувати лише через реґуляцію й контролю".

І тому цей критик витає появу аж трьох книжок про справу демократії.

Що появу трьох книжок про ту саму справу треба признати доказом ваги справи, це певно. Одначе, чи можна научитися демократії, читаючи книжки про неї?

КНИЖКА Й ДИТИНА.

„Добрі публичні бібліотеки це один з тих рідких привілеїв, які має американський нарід. Здоровий розум каже, щоб з нього користали старі й молоді, родичі й діти", — пише відомий щоденник „Криcчен Сайенс Монитор".

Далі він звертає своїм читачам увагу на те, що по всіх майже публичних бібліотеках у Злучених Державах існують осібні відділи для дітей, в яких книжок можуть уживати навіть три-літні діти. Там діти можуть набиратися звички вживати книжок.

Звички, — каже часопис. Видно, читання книжок уважає звичкою. Хто до цього не привик, цього не буде робити.

БАТЬКИ З ДІТЬМИ.

У Тер Гот, у стейті Індіяна, публичні міські школи завели новину: запрошують родичів приходити до школи, до якої ходять їх діти.

Пишеться в донесенні в цій справі, що діти кажуть там до родичів: „Тату, мамо, ходіть з нами до школи".

На жаль, не сказано, що на це кажуть родичі.

НАУКА ДЕМОКРАТІЇ.

Ціллю ходження родичів до школи школа вважає: навчити родичів демократії. Каже міський заряд у своїм заклику:

„Будучність демократії залежить від способу думання, а думання залежить передовсім від того, до якого думання заохочує школа своєю діяльністю".

Отже не балаканням, а діяльністю. Може школа балакати про демократію, а своєю діяльністю навчати чогось зовсім іншого.

Між іншим, можна зовсім певно сказати, родичі покажуть, чи вони розуміють демократію, чи не розуміють, тим, що вони скажуть своїм дітям, що їх кличуть до школи.

ЩОСЬ НОВОГО?

Говорив недавно посадник міста Кинґстону, в стейті Ню Йорк:

„Я думаю, що я помітив велику зміну в деяких людей. Замісць пильности, ощадности й покладання на себе самого, я помітив у декого бажання легкого гроша й бажання, щоби хтось інший своєю працею удержував їх і їх родини, через перенесення тягару на уряд".

Щодо перенесення тягару на уряд, це вже може щось нового. Одначе, чи не було в Америці бажання легкої наживи й перенесення тягару удержання себе на іншого?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

„ПЯТА КОЛЮМНА".

Гірка доля загнала нас до Америки. Від добра людина не тікає, а від лиха і горя. Американська земля нас приняла, дала нам змогу жити і на життя заробляти, а навіть ще й допомагати нашим рідним в старім краю. Навіть дала нам змогу допомагати поневоленим нашим братам і сестрам в боротьбі за визволення зпід ярма окупантів. Навіть і тепер не відмовляє вона нам права далі боронити українських людей перед тим насильством, яке нависло над українськими землями. Та памятаймо, що те, що ми можемо так робити, треба завдячувати тому державному порядкові, який тут існує і тим ідеям, на яких побудований той край. А так є, що тепер почалась в світі велика боротьба за ті ідеї, бо проти них виступив спершу російський комунізм, а опісля італійський фашизм, а після німецький націзм, завдяки яким поневолено український нарід. Вони є теж великими противниками американської демократії, що має тепер через те многих ворогів. І то не тільки в Европі, але й тут в Америці. Є навіть такі вороги, що живуть і між нами та підкопують силу нашої держави. Це так звана „пята колюмна", про яку вже стільки писалося. Ось та „пята колюмна" це ворог тої американської свободи, з якої ми користаємо навіть тоді, коли допомогаємо українській справі. Тому треба нашому громадянству добре здати собі справу з того, що якенебудь підкопування американських установ чи американського порядку, є підкопуванням американської сили, є нищенням нас самих, а навіть нищенням справедливої оборони України. Мусимо добре вважати, щоб не помогали ніяким поступком, вільним чи не вільним, такій роботі, що ослаблює силу Злучених Держав.

При тому хотів би я звернути увагу ще на одну річ. Підкопує силу Америки і той, що фальшиво, зо злоби, чи з провокаційних цілей доносить до влади про такі вчинки, які подобають на вчинки „пятої колюмни", але ними в дісности не є.

Американська влада хоче, щоб їй помогати в відшукуванню ворогів держави, але в відшукуванню справжніх злочинців, чужих агентів чи саботажників. Зате вона рішучо не хоче кривдити невинних людей, ні підозрівати в протидержавних вчинках особи, що з такими вчинками не мають нічого спільного та є щиро віддані Америці.

Вважаймо на те, що влада зачисляє до „пятої колюмни" також і тих, що сіють в краю анархію через несовісні доноси, якими хочуть звести владу на манівці, що бажають, щоб вона карала невинних людей ради їх особистої, партійної, расової чи релігійної пімсти.

Памятаймо, що уряд хоче дістати в свої руки шкідників, а не невинних людей. А рано чи пізніше, він шкідників таки дістане.

Хто шкодить Злученим Державам, є нашим ворогом. Але ворогом є і той, що фальшиво інформує владу про злочини, які не існують.

Калина Лисюк.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369., відбудуться в пятницю, 15. листопаду, в годині 7:30 вечером, в галі церковній. Проситься всіх членів прийти на означений час. Проситься також всіх членів, щоби старались сплатити свої вкладки, бо час зближається до річного мітінґу, щоби потім не було нарікання, як хто буде суспендований. Взивається ще всіх родичів, щоби вписали свої діти до У. Н. Союзу. Вже час вам зрозуміти, що своя орґанізація ліпша. — М. Куба, секр.

З ДНЯ

МИРИТИСЬ ЧИ ДАЛІ БИТИСЬ?

Зараз по президентських виборах зо всіх сторін посипались заклики до замирення. Навіть чільні провідники обох партій, що день перед тим не перебирали в словах осуджуючи себе взаємно, по виборах заговорили: „Годі далі. Маємо нового президента, треба забути старі ворожнечі. Забути огірчення, забути пімсту, а працювати під кермою вибраного президента для добра цілої американської нації. Перш усього ми американці, а щойно опісля демократи, чи републиканці".

Ці слова, безперечно, дуже гарні і прикладні. Їх повинні запамятати всі, зокрема ті, що підчас виборчих дискусій так закукурічаться, що готові свого противника в ложці води втопити. Більшість рішає. Рішення більшости треба приняти як закон, проти якого нема відклику.

ЗАСАДИ.

Проте появляються по тут, то там також голоси, які говорять, що те замирення мусить мати границі. Певно, що треба признати призидентом того кандидата, що дістав більшість, в нашім випадку Френклина Рузвелта. Правдою також є те, що Америка, віддавши більшість голосів на Рузвелта одобрила його політику, його поміч Англії, його суспільні реформи, його задовжування краю, а навіть виправдала його, що він дотепер не поборов безробіття. Все це правда. Але всетаки залишаються певні закиди на адресу теперішньої адміністрації, яких навіть по виборах не можна забувати, бо вони відносяться більше до будучности, ніж до минувшини. Закид на адресу Рузвелта, мовляв, він „третим кандидуванням хоче закріпити свою диктатуру в Америці", американська нація відкинула. Але тим вона не дала на будуче президентові мандату до такої диктатури, колиб в будучині йому її захотілось. Нині цей закид неоправданий. Але він може бути оправданий завтра, кажуть деякі люди, а тому треба і далі мати на увазі деякі арґументи, піднесені в часі виборів і пильно слідкувати за всім, що робитиме адміністрація Рузвелта. Ця чуйність не сміє розплинутись у загальнім бажанню миритись.

ІНШІ ЗАКИДИ.

Крім цеї справи є ще інші і про них навіть по виборах не слід забувати, бо навіть по виборах вони не втратили своєї вартости. Ось далі треба звертати увагу на змагання між інтересами держави і інтересами окремих громадян. Ці змагання велись на світі від коли існують люди. Провідники, що стояли на чолі держави, чи якогось збірного тіла, майже з правила старались узурпувати собі найбільше прав, щоб у той спосіб скріпити силу цього збірного тіла, чи держави, яким керували. Вони хотіли обмежити права одиниць, щоб скріпити силу держави. Але на тім терпіла одиниця. Бо коли, скажім, держава діставала право силою затягати людей до війська, накладати на приватних людей різні обовязки, стягати з них тяжкі грошеві контрибуції, змушувати їх на кожний поклик віддавати все, що вони мали, то тим, очевидно, міцніла державна сила. Але водночас через те терпіла кожна одиниця.

З другого боку, коли кожний громадянин мав найбільше прав, не мусів служити в війську, не мусів платити тяжких податків, не мусів нігде реєструватись та не відчував на собі чуйного й дошкульного ока державного урядовця, то він зазнавав більше щастя з особистого життя. Але зате на тім терпіла сила держави.

ЗМАГАННЯ ТИХ СТРУЙ В АМЕРИЦІ.

А саме ці дві засади в останніх роках в Америці досить завзято стирались. Адміністрація Рузвелта, яка мала перед собою тяжкі завдання, як боротьба з безробіттям, поміч тим, що залишились без куска хліба; а далі небезпека, яка грозила і грозить Америці зза границі — змушена була скріпляти силу держави, хоч би з певною шкодою для життя поодинокого приватного громадянина. Ця адміністрація, кажуть, впроваджувала чимраз більшу „реґіментацію". Проти цього виступали інші партії, зокрема републиканська і закидали Рузвелтові, що він прямує до державного соціялізму, чи до диктатури. Рузвелт відповідав, що ні; що він хоче рятувати демократію, приватну власність, капіталістичну систему. Але, щоб це все врятувати треба дещо поступитись і поробити певні реформи. Всього врятувати не можна, казав він. Тому краще втратити дещо, а всетаки залишити цілість.

Рузвелт мав рацію. Рацію мали також републиканці. Рацію мали обидві сторони, хоч споводно прямували до цілковито противних цілей.

СИНТЕЗА.

Карло Маркс говорив, що робітнича верства все повинна боротись з капіталізмом. В тій боротьбі зродиться якийсь третій напрямок, який буде найсправедливіший і найвідповідніший. Теза в боротьбі з антитезою, створить синтезу, говорив він.

Пізніше життя виказало, що Маркс, прикладаючи свою науку — теза, антитеза, синтеза — до боротьби робітництва з капіталом, грубо помилявся. Вже нині бачимо, що робітництво і капітал не шукають тертя, тільки спільного порозуміння, щоб врятуватись перед силою держави, яка одних і других бере за чуба і велику частину їх продуктивности обертає на свої державні цілі.

Скоріше цю науку — теза, антитеза, синтеза — можна примінити до змагань держави і одиниці. Держава має свої права, зокрема, коли нарід знаходиться в небезпеці. Але також свої права має одиниця, яка живе на світі не для славословія держави, тільки для своїх власних індивідуальних цілей. В напруженні між силами держави та силами одиниці буде віднайдена правильна форма суспільного устрою Америки. Але ці дві течії мусять змагатись. Ослаблення державної течії означатиме ослаблення держави. Ослаблення індивідуально-громадянської течії означатиме поважну загрозу диктатури. А ослаблення цеї останньої течії цілком певно наступить, коли миролюбність і бажання цілковитого суспільного спокою просякне широкі американські маси.

ДАРУЮТЬ, БО „ХРИСТІЯНИ"

МАДРИД. — В еспанській пресі пишеться про померушого Невіла Чеймберлина, що він винен, що вибухла війна. Та проте бажають йому „спокою", бо „еспанці християни, а як такі вміють розуміти і дарувати".

Щоб зробити кістку цукру, на це потреба 3 стопи цукрової трощі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

30-літній ювилей парохії.

Українська католицька парохія св. Николая буде святкувати 30-ліття свого існування, в неділю, 17. листопада 1940.

Пасейк стає знова сильним, а свої сили черпає з доброго спокійного співжиття своїх громадян, а передовсім зі свого релігійного життя.

Поза церковою горнуться люди до громадської праці. Теж і тут виявляють велику активність і жертвенність. Товариства і клюби беруть чинну участь у всіх підприємствах та помагають парохії на кожному місци. А тепер, перед 30-літним ювилеєм, нема в нас таких, щоби не причинилися чимнебудь до звеличання будучого свята. Прийдіть до нас усі й на бенкет в дні 17. листопада, а побачите, як ми працюємо і як гарно вміємо приймати гостей.

П.

ТОРОНТО, ОНТ.

З діяльности відділу У.Н.С.

Старанням відділу ч. 469 в Торонто, Онт., відбувся в понеділок, 28-го жовтня б. р. перший вечірок, полученний з гостинним приняттям та концертовою програмою, що складалася з вокально-музичних точок.

На вечірок прибули численно майже всі члени та визначні гості. Обовязки господаря сповняв д-р В. Ярмій, український лікар. Святочне зібрання відкрив секретар відділу, п. П. Петрушинський, пояснюючи присутним ціль вечірка.

Перший з промовців був покликаний до слова д-р Ярмій. Він висловив своє вдоволення з признання для союзової молоди за її активну й корисну роботу для піднесення і скріплення організації У. Н. Союзу. Між іншим згадав також про організатора, гром. І. Баєра, що лежить поважно хорий в шпиталі та припоручив секретареві відділу, щоби передав йому в імени всіх присувних вислови найглибшого співчуття.

Черговим бесідником був о. П. Каменецький. В своїй річевій промові він представив вагу розбудови нашого економічного життя на еміграції, порівнуючи працю іміграції на тому полі до праці трудолюбивих пчіл, які постійно трудяться. З дотеперішних здобутків нам треба були гордими, бо ми ними збагатили тутешню культуру і в очах британських горожан поставили себе на належний рівень.

Дальше наступила концертова програма в такім порядку: сольову пісню „Віють вітри" відспівала милим сопрановим голосом п-на Орися Лазар; скрипкове соло відограла по мистецьки п-ні М. Кульматицька; „Веснівку" відспівала з чуттям п-на Н. Сеник; молодий, надійний гармоніст П. Хижий, відограв „Бандуру"; баритонове соло „Де ти бродиш моя доле?" відспівав п. О. Цукорник; соло коломийку відтанцювала п-на Голик; піяновий супровід вела п-на Олійник.

Привіт від молоді зложила молода членка, Ольга Касюрак. Цікавий і повчаючий виклад з фізіольоґічної ділянки дав д-р Мигайчук, місцевий дентист.

Кінцеве слово зайняв секретар відділу, П. Петрушинський, який зясував в короткій промові цілі і завдання У. Н. Союзу та заапелював до присутних, щоби всі вступали в ряди цеї корисної організації, що не тільки помагає своїм членам, але від ряду літ служить всеукраїнським цілям, дбаючи про добро й культурно-освітнє та економічне піднесення американських українців. Дальше зложив він подяку всім тим, що своєю участю причинилися чимнебудь до звеличання підприємства, а зокрема господині вечірка, п-ні С. Січинський, за смачно приготовлену перекуску.

На вечірку переведено збірку на фонд відділу. Жертви зложили: Коростій $2; по $1: о. П. Каменецький, О. Цукорник, д-р Ярмій, п. Касіян, Ступницький, Джаґрос; Мельник; по 50 ц.: П. Петрушинський, Герицький, Косар, Гриневич, п-ні Хижа, А. Гунчак; по 25 ц.: д-р Мигайчук, Кучма, Чайковський, Чайка, Буяр, Козар, Бак, Палечка, Малайна, С. Олійник, Галас, Касюрак. Включаючи дрібні жертви, зібрано разом $15.95.

О. Цукорник.

КОРОЛЬ І ЙОГО ПОЖАРНИКИ.—Англійський король Юрій приглядається демонстраціям найновіших пожарних апаратів, придуманих для гашення огнів, викликаних огненними бомбами, скиданими німецькими летунами. З королем говорить Ф. В. Джексон, начальник лондонської пожарної сторожі.

СТЕЙТОВИЙ СЕНАТОР УКРАЇНСЬКОГО РОДУ

Адв. Дж. Ґонас зо Савт Бенд, Індіяна, що при останніх виборах був вибраний сенатором того стейту.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Т. М., Ню Йорк, Н. Й. — Хочете поправити відносини в Ню Йорку і оживити народне життя. І думаєте, що ту справу можна вирішити вічем. Ні. На віче треба прийти з передуманим пляном, що, як і кому треба робити. Не можна прийти і сказати, що є зле, бо того замало. Те люди знають і без віча. І не можна вимагати, щоб люди, що прийшли на віче, знайшли вихід. В першу чергу треба, щоб зійшлося разом кількох свідоміших людей, чи, щоб зійшлися хоч дві чи три організації, обговорили справу і прийшли самі до якогось заключення. А тоді хай ідуть перед загал, щоби було над чим роздумувати і дискутувати. Тоді можна мати надію, що можливо вийде з того щось путнього. Коли пишеться до газети, то треба піддавати якийсь плян поправи відносин, а не тільки стверджувати промахи і недостачі.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

ТОЛІДО, О.

З ювилею на добру ціль.

Дня 20. жовтня ц. р. відбулася весільна забава у гром. Антона й Марії Крохмальних, членів від. 167 УНС. На забаву запрошено близьких знайомих не тільки з Толідо, але також з Росфорд, Огайо, та з Дітройт, Міш. Зібрані забавлялися знаменито та всі видно були задоволені. В часі забави гром. Д. Медецький попросив зібраних про жертву на підтримання укріанського інформаційного бюра у Вашингтоні. Збіркою занялися — гром. Гр. Миськів й Іван Кульматицький.

Жертвували: Д. Медецький $5.50; по $7: А. Крохмальний, Марія Крохмальна, Н. Проць, А. Цеплий, Ст. Гавриляк, В. Павлюк, М. Космина, М. Капустинський, Анна Медецька, Н. Скотинський, Гр. Миськів, Ів. Кульматицький, Кл. Стефанишин, Т. Василинюк; по 50 ц.: М. Блясецький, Б. Унисько, В. Ратич, Н. Галабут, А. Н., Теодосія Миськів, Н. Н., П. Зьонкевич, Катерина Гавриляк, К. Перій, К. Білан, М. Гуменюк, М. Чорний, П. Бяс; А. Унисько 25 ц.; дрібними 20 ц. Разом зібрано $26.95, які переслано до Обединання на призначену ціль.

Іван Кульматицький.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 15. листопаду, в годині 7:30 ввечір, в домі, де звичайно збори відбуваються. Просимо всіх членів і члениць прийти на ці збори конечно, бо маємо важні справи до полагодження. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; П. Ярема, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в суботу, 16. листопаду, в церковній галі, 127 Парк ул., в 7. год. вечера. Проситься всіх членів, прибути на час. Довгуючі члени, заплатіть свої вкладки, бо на другі збори замикається цілорічні рахунки. Притім приміньть собі, що вже короткий час до кінця року, а ви не постарались навіть за одного члена для свого відділу. Отже старайтесь в тих двох місяцях, щоби хоть 5 членів дістати, щоби наш відділ не був позаду інших. — П. Волянник, предс.; О. Гіна, кас.; М. Сампара, секр.

НАУКА ПРО ПОГОДУ

Метерольоґія або наука про погоду, це одно з тих наук, що має велику вагу в людському житті. Справді нема людини, яка не цікавилась погодою. Ми нераз протягом дня дивимося на небо й хочемо знати, чи погода триватиме чи зміниться. Деякі люди, насамперед ті, що пробувають більшу частину свого життя під голим небом, наприклад селяни й моряки, внаслідок довголітнього досвіду часто відразу вичувають усі явища атмосфери. І чим більше пізнавала людина вплив погоди на життя, тим більше бажала визволитися від особистих, часто неуґрунтованих, здогадів про неї та хотіла охопити їх у певну, послідовну наукову систему. Звідси й повстала наука, яку називаємо метерольоґією і яка стала не тільки конечною допомогою для селянина, моряка й летуна, але й корисним дорадником для всіх шарів населення.

Завдання метерольоґії — досліджувати стан простору, що нас окружає, та явища, що повстають у ньому, отже температуру атмосфери, викликані нерівномірним тисненням повітря, продуви, які ми називаємо вітрами, усі види скропленої пари, як хмари, мряка, роса, опади, як дощ, сніг та град, і врешті досліджувати електричні та світляні явища, за які треба вважати пр. полярне сяйво, громовину тощо. А що всі ці досліди мають для нас вартість настільки, наскільки з підсумків їх можна здогадуватися про дальший стан погоди, то й метерольоґія, йдучи назустріч цьому, перетворюється щораз більше з теоретечної науки, яка поширюється щораз більше з теоретичної науки, яка поширює наше знання взагалі про всякі річі, що біля нас, у науку, передовсім практичну. Головне її завдання передбачувати погоду на найближче майбутнє.

В сучасному свому вигляді метерольоґія наука нова, у всякому разі не старша, як телеграф. Щойно винахід його уможливив збирати при найменшій втраті часу досліди над станом погоди великих просторів до однієї станиці, яка на основі цих дослідів і їх підсумків може подати свої здогади про найближчу погоду. А коли винайдено бездротний телеграф, який уможливив досліджування погоди на далеких океанах та морях, тоді наступив небувалий розцвіт метерольоґічної служби. Сьогодні покриває густа сітка метерольоґічних станиць цілу земну кулю, а деякі з них знаходяться на високих горах та висунені далеко на північ.

В таких станицях самописні апарати занотовують безупинно тиснення повітря, його вогкість та інші подробиці, що мають вагу для учених дослідувачів погоди. Що який час (звичайно 3 рази денно) передає станиця свої зав'ваги іншим станицям, а ті зголошують їй свої досліди. На основі тих останніх, доповнивши їх своїми власними, станиця подає свої здогади про погоду на найближчі години. Та головним джерелом цих здогадів є т. зв. карта погоди, тобто мапа, на якій нарисовано ізобари, лінії, що звязують усі місця з однаковим тисненням повітря. Лінія, що має найменше таке тиснення, називається „високе" й охоплює собою простір, в якому панує прегарна погода; простір, що має найбільше тиснення повітря, сполучує лінія т. зв. „низьке" (це від цього, як показує барометер, вгору чи вниз). З напрямків, в яких ці лінії посуваються, можемо з певністю передбачити, чи до якого місця підійде в найближчому часі високе або низьке тиснення і якої погоди доброї чи поганої, можна дожидати.

З днем 1. червня входить метерольоґія в час т. зв. метерольоґічного літа. З тією хвилиною починається час, у якому ця наука виказує повноту своєї практичної служби, а вислід усіх праць селянина в тому часі, пр. у жнива, залежить у високій мірі від того, чи він у найближчих бодай годинах матиме погоду чи сльоту. В парі з тим це пора, що обдаровує нас двома найлячнішими метерольоґічними явищами: хуртовиною та градом. Коли небо, що ще недавно синіло чистою блакиттю, затягнеться нагло темними, лиховісними хмарами, коли ревучі громи вилискують вогненими мечами в повітрі, трясуть просторами і згори сиплються ледові грудки, завбільшки в голубине яйце, — тоді не тільки тварину, але й людину, цього пана світу, охоплює якийсь невідомий жах перед розхоствананими живлами природи. А чейже цей жах, хочби вже з огляду непогоди, завеликий і безосновний. Обчислено, що на цілій кулі тутьпіе впродовж року близько 16 міліонів хуртовин, тобто у кожній хвилині проходить у ріжних околицях землі 1800 бур, а в кожній секунді розпалахує атмосферу над землею близько 100 громів. Та не вважаючи на це, шкоди, що їх спричинюють удари громів, дуже невеликі, у всякому разі менші від тих, що повстають від інших стихій природи.

Відомо, що хуртовина, а передовсім грім — це виладування, вирівнювання двох шарів повітря, двох хмар або землі і хмар, насичених противною собі електричністю. За те менше відомі інші досліди, які пороблено у відношенні до неґогоди і які змушують призадуматися над ними. Отак найдено, що число хуртовин зростає помітно в часі повні місяця, та що вони стоять в якомусь тісному, невідомому покищо, звязку з плямами на сонці. Метеорольоґи пояснюють це явище так: чим більше плям на сонці, тим більше видає воно зі себе тепла і вода в океанах тим більше випаровує. В часі найбільшої видачі цього тепла, що повторюється за соняшними плямами точно що одинацять літ, випаровує морська вода так, що опади над нею повинні мати щонайменше 5 метрів висоти річно. (Висоту опадів міриться посудиною, на якій є центиметрова подійка; додаючи після кожного опаду висоту міліметрів води в посудині, одержуємо висоту опадів річно в метрах). А що опади над морем виказують висоту всього двох метрів, то решта їх відходить у позатропічні области і внаслідок цього тоді умірковані смуги мають тоді слотні літа та повені, а північ високі снігі. Одночасно, тому, що ці тропічні опади становлять велитенський тягар, повстають пересунення рівноваги землі і внаслідок цього — землетруси (нутро землі, що пре на земську кору, находить тоді місця, де вона, втративши вантаж, робить менший опір). Цим треба пояснити періодичність катастроф і повіней, непевної погоди та хуртовинних років.

Хто знає про ці здогади метеорольоґів та про те, як впливають на підсонню й погоду величезні морські течії, передовсім Голфстром, той легко зрозуміє, яка безсильна людина проти погоди. У попуванні цього безсилля вона завжди змагала й змагає до того, щоби мати на неї хоч сякий-такий вплив. Ці змагання не дали покищо великих наслідків, хоча вченим вдалося вже одно атмосферичне явище, а саме нічний приморозок, опанувати: через ослонення або задимлення можна деякі простори забезпечити перед випаровуванням вночі води, яка над раном осідає інеем, і таке задимлення практикують часто на виноградниках. Зате відомі у свойому часі проби розбити градові хмари при допомозі гармат зовсім не вдалися. Не вдалося й змагання викликати штучний дощ, все одно, чи їх переводили, висилаючи в атмосферу величезні маси високопроцентової електрики, що мала викликати появу хмар, чи вживали до цього насиченого електрикою піску, який розсівали з літаків і який мав допомогти водній парі збиватися у краплини води. Ця остання метода дала тільки наслідки, коли її приноровили до мряки, що в дійсності переходила від неї в ряснии дощ, але в практиці була вона за дорога, щоб її вживати частіше. Учені роблять теж зусилля, щоби використати величезні засоби атмосферичної електрики, яка виладовується даремно у громах, і тут годиться згадати величезні заведення, що їх збудували виключно для тієї цілі фізики в південній Швайцарії. В цих заведеннях вдалося, правда, осягнути електричну струю, що мала 9 міліонів вольтів сили, але наше технічне приладдя за слабе, щоби цю силу, по первісному пляну, вжити на розбиття атомів чи зберегти для дальшого зужиткування.

З цього бачимо, що людина ще й досі зовсім залежна від погоди, але можна надіятися, що наукові досліди й величезний поступ техніки дадуть таки людям змогу опанувати атмосферу та її явища, але це покищо музика далекого майбутнього.

БОМБА ПОПАЛА В ЦЕРКВУ. — Один з ґітлерових бомбовиків поцілив бомбою в цю лондонську церкву, котрої імени англійський цензор не пропустив. Робітники прочищують церкву з румовищ.

ЗМІНИ В ГОСПОДАРСЬКІМ ЖИТТЮ КАНАДИ В ЧАСІ ВІЙНИ

П. М. Ричардс помістив недавно в торонтонській „Сетордей Найт" статтю під наголовком „Проблем оф Мен-Павер". Справи, які він обговорює, інтересні не лиш для канадійців але й для „найближчих сусідів від півдня", а з ними і американських українців.

Війна Канади входить тепер у нову фазу. На протязі першого року війни треба було усталити програму воєнної праці, зорганізувати армію, продукцію муніції й усталити лінію державної господарки. Тепер найважнішим завданням є узгіднити всі воєнні змагання. Одначе найважнішим питанням теперішньої хвилі є, як найкраще використати всі продукційні сили цього краю.

Ще треба приблизно 180,000 людей до канадійської армії, маринарки та авіяції. Промисл, заангажований у продукції амуніції і воєнного заосмотрення, правдоподібно потребуватиме в літі 1942 року 140,000 людей, разом 320,000 людей.

Армія потребує фізично здібних людей, а промисл фахівців. Потреби промислу є більше пекучі ніж армії. Бо промисл втратив досить велику кількість людей, котрі вступили до війська, а водночас потребує ще більше людей, бо запотребування канадійської армії постійно зростають. Положення в тій ділянці є настільки гірше, що на протязі минулих літ безробіття нищило найбільше фаховість робітника.

Канадійський уряд заповів, що потреби промислу, оскільки іде про людей, будуть стояти на першім місці, перед потребами самої армії. Покликування на 30-дневний військовий вишкіл мусить достроїтися до потреб промислу. Фахових робітників буде можна навіть відкликати з того військового вишколу.

Канадійський уряд дже правдоподібно іменує спеціяльний уряд контролера праці „лейбор контролер", що буде підчинений департаментови амуніції і достав, котрий буде уповажнений до переношення робітників з одного промислу до іншого. Він буде теж назначувати висоту зарібної плати і контролювати т. зв. „крадіж робітників", себто те, щоб фабриканти не перетягали до себе працюючих робітників, а також і те, щоб робітники не запродували себе тим промислам, що найліпше платять.

Одним з головних способів розвязки проблеми „працюючих рук" для воєнного канадійського промислу буде заанґажування жінок до праці в промислі. Чоловіка заступить жінкою в таких багатьох ділянках промислової продукції, в котрих жінки досі цілком не працювали. Будуть також зорґанізовані особливші промислові курси, урядом і приватними промисловими підприємствами. Чоловічу і жіночу молодь, яка нормально не працювала в промислі, буде заохочуватись, щоби зголошувалася до праці в ріжних фабриках. З другої сторони контрольор праці, згладно інші урядові аґенції будуть старатися обмежувати кількість людей, занятих у промислах, що з воєнною продукцією не мають нічого спільного.

Будеться теж організувати наплив нових людей до воєнних промислів, головно при помочі т. з. „Програми вишколу молоді" („Ют трейнинг програм").

Цілком природно, що це все буде означати деякий переворот у промисловім канадійськім життю. Багато справ, котрі передше були полишені до порішення промисловцям, будуть тепер реґульовані самим урядом. Уряд буде приневолений переняти на себе велику часть організованої ініціятиви в ділянці промислу, щоби сповнити свої величезні воєнні обовязки, від яких виконання залежить перемога Великої Британії і Канади.

Тісто на печиво робиться більше стравне, коли до нього додасться кілька кропель цитринового соку.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252., відбудуться в неділю, 17. листопаду, в годині 12:30, в парохіяльній галі, 1944 Ірі вул. Просяться всіх членів заплатити свої вкладки на цих зборах. — Г. Семочко, предс.; П. Хомин, рек. секр.; М. Батюк, фін. секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103., відбудуться в суботу, 16. листопаду, в церковній салі, 1231 Скат ул., точно в 4. годині пополудні. Проситься кожного члена і членицю обовязково прийти на призначену годину і не відтягатися до пізна, бо потім в 6. годині вечера церковна саля буде занята. — Т. Танін, предс.; М. Адамчук, кас.; Т. Барсук, секр.

ТАРЗАН, ч. 152. Літаючі кулі.

AS TARZAN JABBED THE THORN, TOTO SQUEALED, JUMPED, AND RACED AWAY IN PANIC.

Як Тарзан шпигнув Тота терниною, той нaперед заричав, підскочив і кинувся в переляку вперед.

"CALL HIM BACK!" ZALIM COMMANDED. "HE'LL STAMPEDE THE HERD!" THAT WAS EXACTLY WHAT TARZAN HOPED.

„Заклич його назад", звелів Залім. „Бо він готов сполошити ціле стадо". Та саме цього хотів Тарзан.

AS TOTO RAN PAST, QUICK-WITTED KEYDO LEAPED ON HIS BACK. BY RIDING INTO THE HERD AND SHOUTING HE COULD START THE STAMPEDE.

В хвилині, коли Тото пустився вперед бистроумний Кейдо скочив йому на хребет. Він почав кричати, щоб тимбільше перелякати стадо.

BLAZING WITH ANGER, ZALIM OPENED FIRE ON BOY AND BEAST.

Осказенілий Залім почав стріляти вслід за Кейдом.